

Příklady k zápočtu – molekulová fyzika a termodynamika

1. Do vody o teplotě $t_1 = 70^\circ\text{C}$ a hmotnosti $m_1 = 1 \text{ kg}$ vhodíme kostku ledu o teplotě $t_2 = -10^\circ\text{C}$ a hmotnosti $m_2 = 2 \text{ kg}$. Do soustavy vzápětí přilijeme další vodu o teplotě $t_3 = 40^\circ\text{C}$ a hmotnosti $m_3 = 1 \text{ kg}$. Stanovte, v jakém stavu se bude soustava nacházet po dosažení termodynamické rovnováhy. Měrná tepelná kapacita vody je $c_v = 4180 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$, měrná tepelná kapacita ledu $c_l = 2100 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$ a měrné skupenské teplo tání pro fázový přechod led-voda poté $l_t = 334 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$. Celý proces probíhá za normálního atmosférického tlaku $101\,325 \text{ Pa}$.

2. Za teploty $t_1 = 0^\circ\text{C}$ má předmět ze železa tvar krychle s délkou hrany $a = 0,2 \text{ m}$ a předmět ze zinku tvar kvádrů s délkou dvou hran rovněž $a = 0,2 \text{ m}$ a délkou třetí hrany $b = 0,199 \text{ m}$. Stanovte, za jaké teploty t_r budou mít obě dvě tělesa stejný objem. Koeficienty délkové roztažnosti jsou u železa $\alpha_{Fe} = 1,2 \cdot 10^{-5} \text{ K}^{-1}$ a u zinku $\alpha_{Zn} = 2,9 \cdot 10^{-5} \text{ K}^{-1}$.

3. Můžeme změřit zvětšení průměru mosazného válečku způsobené zahříváním teploty $t_0 = 5^\circ\text{C}$ na teplotu $t_1 = 35^\circ\text{C}$ mikrometrem, který měří s přesností na $0,01 \text{ mm}$? Při teplotě $t_0 = 5^\circ\text{C}$ byl průměr válečku $d_0 = 20,45 \text{ mm}$. Koeficient teplotní roztažnosti mosazi je $\alpha = 18,7 \cdot 10^{-6} \text{ }^\circ\text{C}^{-1}$.

6. Za velmi nízkých teplot se molární tepelná kapacita chloridu sodného mění s teplotou podle tzv.

Debyeova zákona ve tvaru $C = \frac{k \cdot T^3}{\theta^3}$, kde $\theta = 281 \text{ K}$, $k = 1948,8 \text{ J} \cdot \text{mol}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$. Spočtete:

- jaké teplo Q je zapotřebí k ohřátí $n = 2$ molů NaCl z teploty $T_1 = 10 \text{ K}$ na teplotu $T_2 = 50 \text{ K}$,
- průměrnou kapacitu C_{pr} v teplotním intervalu T_1 až T_2 ,
- kapacitu C_1 při teplotě T_2 .

5. Ocelový hřebík o hmotnosti $m = 50 \text{ g}$ byl zaražen do prkna $n = 20$ údery kladiva. Hmotnost kladiva byla $m_k = 0,5 \text{ kg}$ a jeho dopadová rychlost $v = 12 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$. Ráz považujeme za dokonale nepružný. Jaké je zvětšení teploty hřebíku ΔT , přijal-li $\eta = 70\%$ tepla vzniklého při dopadech kladiva? Měrná tepelná kapacita oceli je $c_o = 482 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$.

6. Jaký výkon P potřebujeme vyvinout, chceme-li za čas $t = 1$ hodina přeměnit $m = 80 \text{ kg}$ ledu teploty $t_1 = -20^\circ\text{C}$ v páru o teplotě $t_2 = 100^\circ\text{C}$. Měrná tepelná kapacita ledu je $c_l = 2100 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$, měrná tepelná kapacita vody $c_v = 4180 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$, měrné skupenské teplo tání ledu $l_t = 334 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$ a měrné skupenské teplo vypařování vody $l_v = 2256 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$.

7. Ocelový předmět o hmotnosti $m_1 = 0,9 \text{ kg}$ a teplotě $t_1 = 300^\circ\text{C}$ byl vložen do vody o hmotnosti $m_2 = 2,5 \text{ kg}$ a teplotě $t_2 = 15^\circ\text{C}$. Jaká je výsledná teplota předmětu a vody t_v po dosažení rovnovážného stavu? Měrná tepelná kapacita oceli je $c_o = 452 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$, měrná tepelná kapacita vody poté $c_v = 4180 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$.

8. V nádobě je $m_1 = 420 \text{ g}$ vody o teplotě $T_1 = 293,15 \text{ K}$. Když do nádoby přilijeme ještě $m_2 = 900 \text{ g}$ vody o teplotě $T_2 = 343,15 \text{ K}$, zjistíme, že teplota po ustálení v rovnovážném stavu je $t_v = 50^\circ\text{C}$ (tj. $T_v = 323,15 \text{ K}$). Jaká je tepelná kapacita nádoby C_n ? Měrná tepelná kapacita vody je $c_v = 4180 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$.

9. V nádobě je voda o hmotnosti $m_1 = 3 \text{ kg}$ a teplotě $t_1 = 10^\circ\text{C}$. Vodu o jaké hmotnosti m_2 a teplotě $t_2 = 90^\circ\text{C}$ musíme přilít, aby výsledná teplota v nádobě byla $t_v = 35^\circ\text{C}$? Tepelnou kapacitu nádoby zanedbejte.

10. Určete účinnost η skutečného kruhového děje skládajícího se z izotermické expanze při teplotě $T_1 = 700 \text{ K}$, izochorického ochlazení, izotermické komprese při teplotě $T_2 = 400 \text{ K}$ a následného izochorického ohřátí na počáteční teplotu $T_1 = 700 \text{ K}$. Měrná tepelná kapacita pracovního plynu při stálém objemu je $C_V = 6,5 \cdot R$, látkové množství tohoto plynu poté $n = 1 \text{ mol}$. Víte, že při izotermické kompresi se plyn stlačil na polovinu svého předchozího objemu ($V_2 = 2 \cdot V_1$). Celý cyklus znázorněte graficky a spočtenou skutečnou účinnost srovnajte s účinností η_{id} , kterou by měl při práci mezi danými teplotami ideální Carnotův cyklus.

11. Určete změnu volné entalpie ΔG dusíku o hmotnosti $m = 100 \text{ g}$, jestliže byl plyn při teplotě $T = 300 \text{ K}$ izotermicky stlačen z počátečního objemu V_1 na koncový $V_2 = \frac{3}{4} \cdot V_1$. Molární hmotnost dusíku je $M_m = 0,028 \text{ kg} \cdot \text{mol}^{-1}$.

12. Určete práci W vykonanou plynem řídícím se van der Waalsovou rovnicí s konstantami $a = 0,137 \text{ J} \cdot \text{m}^3 \cdot \text{mol}^{-2}$, $b = 38,7 \cdot 10^{-6} \text{ m}^3 \cdot \text{mol}^{-1}$ při jeho izotermickém rozepnutí z objemu $V_1 = 10 \text{ l}$ na objem $V_2 = 5 \cdot V_1$. Počáteční tlak plynu byl $p = 300 \text{ kPa}$, jeho látkové množství pak $n = 1 \text{ mol}$.

13. Spočtete, při jaké teplotě T_v bude vřít voda při vnějším tlaku $p_v = 400 \text{ kPa}$. Za normálního atmosférického tlaku $p_0 = 101\,325 \text{ Pa}$ je teplota varu $T_0 = 373,15 \text{ K}$ (tj. klasicky $t_0 = 100^\circ\text{C}$). Měrné skupenské teplo vypařování u vody je $l_v = 2256 \text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$. Hustota vody v kapalném skupenství při dané teplotě je $\rho_v = 1000 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$. Hustotu vodních par pokládejte za konstantně rovnou hodnotě $\rho_p = 0,8 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$.

14. Vzduchoplavecký balon naplněný héliem vystoupil z místa, kde byla teplota $T_1 = 290 \text{ K}$ a tlak $p_1 = 98,5 \text{ kPa}$ do výšky, kde byla teplota $T_2 = 260 \text{ K}$ a tlak $p_2 = 86,5 \text{ kPa}$. Jak velký byl objem balonu V_2 ve výši, jestliže na počátku byl objem $V_1 = 950 \text{ m}^3$?
15. Plyn zaujímá při tlaku $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$ a teplotě $T_1 = 293 \text{ K}$ objem $V_1 = 830 \text{ l}$. Na jeho stlačení vynaložíme práci $W = 166,8 \text{ kJ}$. Určete výsledné hodnoty tlaku p_2 , objemu V_2 a teploty T_2 . Poissonova konstanta pro příslušný děj probíhající za tepelné izolace je $\kappa = 1,25$.
16. Izobarickým dějem zvýšil $n = 1$ mol hélia (ideální plyn) svoji teplotu z $T_1 = 273 \text{ K}$ na $T_2 = 373 \text{ K}$. Jakou práci W přitom vykonal a jaké teplo Q přitom přijal?
17. Kolik tepla Q musíme dodat heliu o objemu $V = 31$, aby při stálém tlaku $p = 0,2 \text{ MPa}$ zvětšilo svůj objem na dvojnásobný ($V_2 = 2 \cdot V_1$).
18. Vodík je dvouatomový plyn, jehož $C_V = \frac{5}{2} \cdot R$. Vyplňuje objem $V_1 = 100 \text{ cm}^3$ při tlaku $p_1 = 51 \text{ kPa}$. Určete práci, kterou tento plyn vykoná, expanduje-li na objem $V_2 = 5 \cdot V_1$.
a) izotermicky
b) adiabaticky
19. Oxid uhličitý je uchováván v ocelové láhvi o objemu $V = 22 \text{ l}$ při teplotě $T_1 = 290 \text{ K}$ a tlaku $p_1 = 2 \text{ MPa}$. Odhadněte jeho výslednou teplotu T_2 , rozeprve-li se uvedený plyn po otevření kohoutku na tlak atmosférický $p_2 = 101325 \text{ Pa}$. Polytropický koeficient proběhlého děje je $\eta = 1,293$.
20. Určete měrné tepelné kapacity c_v a c_p neznámého plynu, víte-li, že při teplotě $T = 293 \text{ K}$ a tlaku $p = 100 \text{ kPa}$ je jeho hustota $\rho = 1,27 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$ a Poissonova konstanta plynu je $\kappa = 1,4$. Univerzální plynová konstanta je $R = 8,31$
21. Kolik tepla Q je nutné odebrat $m = 56 \text{ g}$ dusíku, abychom ho při teplotě $T = 300 \text{ K}$ izotermicky stlačili z tlaku $p_1 = 100 \text{ kPa}$ na tlak $p_2 = 500 \text{ kPa}$? Molární hmotnost dusíku je $M_m = 28 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$.
22. Píst ve válci stroje se posunul o délku $\Delta l = 10 \text{ cm}$, čímž se tlak ve válci zvětšil z p_1 na $p_2 = 5 \cdot p_1$. Celý děj probíhal adiabaticky. Určete počáteční objem vzduchu V_1 ve válci, je-li plocha pístu $S = 30 \text{ cm}^2$. Poissonova konstanta daného plynu je $\kappa = 1,4$.
23. Kolik tepla Q musíme odebrat, chceme-li stlačit $V_1 = 51$ vzduchu normálního tlaku $p_1 = 101325 \text{ Pa}$ na objem $V_2 = 11$ a udržovat přitom konstantní teplotu.

24. Vzduch o objemu $V_1 = 10 \text{ l}$, teplotě $T_1 = 273 \text{ K}$ a tlaku $p_1 = 100 \text{ kPa}$ nejprve izotermicky stlačíme na objem $V_2 = \frac{1}{5} \cdot V_1$ a pak adiabaticky rozepneme na dvojnásobek původního objemu $V_3 = 2 \cdot V_1$. Jaká bude výsledná teplota T_3 po adiabatické expanzi a jakou práci W plyn vykonal při celém ději? Poissonova konstanta pro vzduch je $\kappa = 1,4$.

25. Původní tlak plynu byl $p_1 = 100 \text{ kPa}$ a po polytropické kompresi vzrostl na $p_2 = 8 \cdot p_1$. Jeho původní objem $V_1 = 20 \text{ m}^3$ se při tom zmenšil na $V_2 = \frac{1}{4} \cdot V_1$. Určete polytropický exponent η práci W , kterou bylo třeba při stlačení vykonat.

26. V $p-V$ diagramu nakreslete cyklus 1234 skládající se ze dvou izochor (12,34) a dvou izobar (23,41). Předpokládejte, že počáteční stav je definován veličinami p_1, V_1 a dále, že platí $p_2 = 2 \cdot p_1, V_3 = 4 \cdot V_1$. Uvedený cyklus poté překreslete ještě do diagramu $V-T$.

27. Ideální plyn přejde ze stavu p_1, V_1, T_1 izotermickou kompresí do stavu p_2, V_2, T_2 , a z něho pak izobarickou expanzí do p_3, V_3, T_3 , z něhož se následně izochorickým dějem vrací do původního stavu. Načrtněte cyklus a určete

- a) při kterém z uvedených dějů soustava koná práci
- b) kdy nastane tepelná výměna s okolím

28. Počáteční objem kyslíku je $V_1 = 5 \text{ l}$ a jeho tlak $p_1 = 100 \text{ kPa}$. Nejdříve jej izobaricky zahřejeme na objem $V_2 = 2 \cdot V_1$ a následně izochoricky zvýšíme jeho tlak na $p_3 = 4 \cdot p_1$. Určete, jakou práci W plyn vykonal, jaké teplo Q jsme mu dodali a jak se změnila jeho vnitřní energie ΔU .

29. Jak se změní v přiblížení ideálního plynu vnitřní energie U kyslíku o hmotnosti $m = 100 \text{ g}$, který je zahřán z teploty $t_1 = 10^\circ\text{C}$ na teplotu $t_2 = 60^\circ\text{C}$, jestliže proces zahřátí probíhá

- a) při stálém objemu
- b) při stálém tlaku
- c) adiabatickou kompresí

Molární hmotnost kyslíku je $M_m = 32 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$.

30. V tropických mořích je voda u povrchu mnohem teplejší než v hloubce. Je myslitelný stroj pracující mezi těmito lázněmi? Pokud ano, jakou odhadujete účinnost, pokud ne – proč?

32. Carnotův stroj pracuje s účinností $\eta_1 = 40\%$. Jak se má změnit teplota ohříváče T_1 , aby účinnost vzrostla na $\eta_2 = 50\%$? Teplota chladiče je konstantně $t_2 = 9^\circ\text{C}$.

33. Teplota páry přicházející z parního kotle do válce parního stroje je $t_1 = 120^\circ\text{C}$, teplota chladiče, v němž pára kondenzuje, je $t_2 = 40^\circ\text{C}$. Jak velkou maximální práci W by stroj vykonal za ideálních podmínek při spotřebě $Q = 4,2 \text{ kJ}$ tepla?

34. Určete práci W , kterou musíme dodat chladicímu stroji pracujícímu na principu obráceného Carnotova cyklu, jestliže v prostředí o teplotě $t_2 = 20^\circ\text{C}$ ($T_2 = 293,15\text{ K}$) chceme zmrazit $m = 1\text{ kg}$ vody téže teploty na led o teplotě $t_1 = 0^\circ\text{C}$ ($T_1 = 273,15\text{ K}$). Měrná tepelná kapacita vody je $c_v = 4180\text{ J} \cdot \text{kg} \cdot \text{K}^{-1}$, měrné skupenské teplo tání pak $l_t = 334\text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$.
35. Určete celkovou práci W , změnu entropie ΔS a účinnost η u vratného kruhového děje skládajícího se z izobarické expanze, izochorického ochlazení a izotermické komprese. Srovnajte účinnost tohoto cyklu s účinností ideálního Carnotova cyklu, pracují-li oba mezi teplotami $T_1 = 300\text{ K}$ a $T_2 = 1000\text{ K}$. Předpokládejte, že plyn je dvouatomový, a že jeho látkové množství je $n = 1\text{ mol}$.
36. Určete změnu entropie ideálního plynu ΔS o teplotě $t_1 = 20^\circ\text{C}$, tlaku $p_1 = 100\text{ kPa}$ a objemu $V_1 = 2\text{ l}$, rozpíná-li se do vakua na dvojnásobný objem $V_2 = 4\text{ l}$. Uvažujte, že děj probíhá izotermicky.
37. Ideální plyn necháme při tlaku $p_1 = 40\text{ kPa}$ expandovat z objemu $V_1 = 15\text{ l}$ na objem $V_2 = 29,2\text{ l}$. Expanze probíhá za konstantní teploty T_1 . Stanovte změnu volné energie ΔF při tomto ději.
38. Původní objem V_1 dusíku o hmotnosti $m = 2\text{ g}$ a počáteční teplotě $t_1 = 27^\circ\text{C}$ byl při stálém tlaku $p = \text{konst}$ zmenšen na objem $V_2 = \frac{3}{4} \cdot V_1$. Určete změnu ΔH entalpie plynu. Uvažujte, že měrná tepelná kapacita dusíku je $c_p = 1042\text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$.
39. Hélium o hmotnosti $m = 120\text{ g}$ bylo při teplotě $t_1 = 27^\circ\text{C}$ izotermicky stlačeno. Jeho tlak se přitom zvětšil z počáteční hodnoty p_1 na koncovou $p_2 = 3 \cdot p_1$. Určete, jak se při tomto procesu změnila volná entalpie ΔG hélia. Molární hmotnost hélia je $M_m = 4\text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$.
40. Vzduch o objemu $V_1 = 1\text{ m}^3$ a počátečním tlaku $p_1 = 200\text{ kPa}$ izotermicky expanduje na dvojnásobný objem $V_2 = 2 \cdot V_1$. Určete práci W , kterou plyn při expanzi vykoná, výsledný tlak plynu p_2 a množství přivedeného tepla Q .
41. Ideální chladicí stroj pracující podle Carnotova cyklu předává teplo z chladiče s vodou o teplotě $t_1 = 0^\circ\text{C}$ ohřivači obsahujícímu vodu o teplotě $t_2 = 100^\circ\text{C}$ teplou. Jak velké množství vody m_1 je nutné zmrazit v chladiči, aby se v ohřivači změnila voda o hmotnosti $m_2 = 1\text{ kg}$ v páru o teplotě stále $t_2 = 100^\circ\text{C}$? Měrné skupenské teplo tání vody je $l_t = 334\text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$, měrné skupenské teplo vypařování poté $l_v = 2256\text{ kJ} \cdot \text{kg}^{-1}$.
42. Z nádoby, v níž je uskladněno hélium pod tlakem $p_1 = 10\text{ MPa}$, začne poškozeným ventilem plyn pomalu utíkat, až tlak klesne na hodnotu tlaku atmosférického $p_2 = 101325\text{ Pa}$. Celý děj probíhá

izotermicky za pokojové teploty $t = 20^\circ\text{C}$. Určete změnu entropie ΔS u tohoto ideálního plynu o hmotnosti $m = 1\text{ kg}$. Molární hmotnost hélia je $M_m = 4\text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$.

43. Kyslík o hmotnosti $m = 20\text{ g}$ zvětšil při teplotě $T = 288,15\text{ K}$ izotermicky svůj objem z hodnoty V_1 na hodnotu $V_2 = 2 \cdot V_1$. Určete, jaká je změna volné energie ΔF kyslíku při tomto ději. Předpokládejte, že kyslík se chová jako ideální plyn, a že uvažovaný děj je kvazistatický (je možné pro něj použít zákony rovnovážné termodynamiky). Molární hmotnost kyslíku je $M_m = 32\text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}$.

44. V nádobě tvaru válce je pístem o hmotnosti m a plošném obsahu S je uzavřen jednoatomový ideální plyn o teplotě T_0 . Píst je výšce h_0 nad dnem nádoby. Atmosférický tlak vzduchu je p_a . Po zahřátí plynu v nádobě vnějším tepelným zdrojem zaujme píst polohu ve výšce h nad dnem nádoby ($h > h_0$). a) Určete výslednou teplotu plynu. b) Určete práci plynu. c) Určete změnu vnitřní energie. d) Určete teplo přijaté plynem. Počítejte pro hodnoty: $m = 6\text{ kg}$, $S = 160\text{ cm}^2$, $h_0 = 40\text{ cm}$, $h = 45\text{ cm}$, $T_0 = 300\text{ K}$, $p_a = 1 \cdot 10^5\text{ Pa}$.

45. Koncentrace jednoatomových částic plynu je $n = 10^{15}\text{ cm}^{-3}$. Najděte tlak plynu při teplotě $T = 1000\text{ K}$, je-li hmotnost jedné částice $m = 10^{-27}\text{ kg}$.

46. Vypočítejte hustotu meta CH_4 a) za normálních podmínek, b) při $t = 20^\circ\text{C}$, $p = 98\text{ kPa}$.

47. V nádobě o objemu 2 m^3 je při teplotě 100°C a tlaku $4 \cdot 10^5\text{ Pa}$ směs kyslíku O_2 a oxidu siřičitého SO_2 . Vypočítejte parciální tlaky obou plynů, jestliže hmotnost oxidu siřičitého v nádobě je 8 kg .

48. Vodík obsažený v objemu 100 cm^3 má tlak $5,1 \cdot 10^4\text{ Pa}$. Vypočítejte jeho práci, expanduje-li na pětinašobný objem a) adiabaticky, b) izotermicky.

49. Plyn s dvouatomovými molekulami je v nádrži objemu V_0 při tlaku p_0 a teplotě T_0 . Plynu dodáme teplo Q . Vypočítejte výslednou teplotu a výsledný tlak plynu.

50. Kyslík o hmotnosti 20 g zvětšil při teplotě 15°C svůj objem na dvojnásobek. Vypočítejte, jak se při tomto ději změnila volná (Helmholtzova) energie kyslíku.

51. Předpokládejme, že s pokusu se používá k přenosu tepla měděná tyč délky $d = 0,5\text{ m}$, průřezu $S = 5\text{ cm}^2$. Vypočítejte množství ledu, které roztaje za dobu $\tau = 10\text{ minut}$. Tepelná vodivost mědi je $380\text{ W} \cdot \text{m}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$, měrné teplo tání ledu je $332 \cdot 10^3\text{ J} \cdot \text{kg}^{-1}$.

52. Jaký je výsledný tlak při adiabatické kompresi vzduchu ($\kappa = 1,4$), je-li počáteční tlak 10^5 Pa , počáteční teplota $t_1 = 18,5^\circ\text{C}$ a má-li být výsledná teplota $t = 310^\circ\text{C}$.

53. Střední kinetická teorie translačního pohybu molekul jednoho molu plynu je $2,5\text{ kJ}$. Zvýší-li se teplota o 300 stupňů, bude pravděpodobná rychlost molekul $642\text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$. Určete, o který plyn jde a jaká byla jeho původní teplota.

54. Změna entropie jednoho molu ledu při roztátí je $22,2\text{ J} \cdot \text{mol}^{-1}$. O kolik se změní teplota tání ledu, jestliže vnější tlak rovný 10^5 Pa se zdvojnásobí?

55. Dva kovové proužky, hliníkový a železný, které mají při teplotě 0°C stejnou tloušťku $d = 2\text{ mm}$ a délku $l_0 = 50\text{ cm}$, jsou při této teplotě pevně snýtovány. Vypočítejte, jaký je poloměr vnitřní plochy kruhového oblouku, vytvořeného snýtovanými proužky při teplotě $t = 100^\circ\text{C}$. Součinitel délkové roztažnosti hliníku $\alpha_1 = 24 \cdot 10^{-6}\text{ K}^{-1}$, železa $\alpha_2 = 12 \cdot 10^{-6}\text{ K}^{-1}$.

56. Kolik tepla potřebuje 1 kg vody 20 °C teplé, aby se při normálním tlaku přeměnil v páru 100 °C teplou?
57. Jak se změní entropie 1 litru vody, ochladí-li se za stálého tlaku z 27 °C na 0 °C?
58. Z nádoby, v níž je uskladněno hélium pod počátečním tlakem 10 MPa, začne plyn poškozeným těsněním pomalu unikat, až tlak v nádobě klesne na normální atmosférický. Děj probíhá izotermicky za pokojové teploty. O kolik se změní za tohoto děje entropie 1 kg hélia?
59. Jaká je hustota vodních par ve vzduchu, jehož teplota je 30 °C a relativní vlhkost 75 %? Tlak nasycených vodních par při dané teplotě je asi 4242 Pa.
60. Dusík, jehož hmotnost je 28 g a který je v normálních podmínkách, izotermicky stlačíme na desetinu původního objemu. Vypočítejte práci plynu při stlačení za předpokladu, že se řídí van der Waalsovou rovnicí ($a = 0,14 \text{ J}\cdot\text{m}^3\cdot\text{mol}^{-2}$, $b = 38,7\cdot 10^{-6} \text{ m}^3\cdot\text{mol}^{-1}$)
61. Při izotermickém ději klesl tlak 1 molu plynu z hodnoty $98,1\cdot 10^4 \text{ Pa}$ na $9,81\cdot 10^4 \text{ Pa}$. Jakou práci vykonal plyn, byla-li jeho teplota a) 0 °C, b) 200 °C ?
62. Určete látkové množství vody, která má objem 3,6 litru a hustotu $10^3 \text{ kg}\cdot\text{m}^{-3}$.
63. Ocelový předmět o hmotnosti 0,90 kg a teplotě 300 °C byl vložen do vody o hmotnosti 2,5 kg a teplotě 15 °C. Jaká je teplota předmětu a vody po dosažení rovnovážného stavu? Měrná tepelná kapacita oceli je $452 \text{ J}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$. Předpokládáme, že tepelná výměna nastala jen mezi ocelovým předmětem a vodou.
64. V nádobě o objemu $V_1 = 3$ litry je vodík o hmotnosti $m_1 = 10$ g, v nádobě o objemu $V_2 = 5$ litrů je dusík o hmotnosti $m_2 = 8$ g. Jaký bude tlak směsi, která vznikne po spojení obou nádob? Teplota $t = 20$ °C.
65. Carnotův cyklus pracuje s účinností 40 procent. Jak se musí změnit teplota zásobníku tepla, aby účinnost stroje vzrostla na 50 procent? Teplota chladiče je konstantní 9 °C.
66. Vypočítejte efektivní průměr kyslíkové molekuly, znáte-li kritické hodnoty stavových veličin pro kyslík. Van der Waalsova konstanta b je přibližně rovna čtyřnásobku vlastního objemu molekul v jednom molu.
67. Do jaké výšky h vystoupí voda mezi dvěma rovnoběžnými skleněnými deskami svisle ponořenými do vody, je-li jejich vzájemná vzdálenost $d = 0,5 \text{ mm}$?